

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету

Діброва А.Д.

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри організації підприємництва та біржової діяльності
Протокол № 6 від 14 травня 2020 р.
Завідувач кафедри

Ільчук М.М.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЦІНА І ЦІНОУТВОРЕННЯ

Спеціальність 076 Підприємництво торгівля та біржова діяльність

Освітня програма Підприємництво торгівля та біржова діяльність

Факультет (ННІ) Економічний

Розробники: канд. економ. наук., доцент Панкратова Л.Л.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Київ – 2020 р.

1.Опис навчальної дисципліни

«ЦІНА І ЦІНОУТВОРЕННЯ»

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	076 Підприємництво торгівля та біржова діяльність	
Освітня програма	Підприємництво торгівля та біржова діяльність	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обв`язкова	
Загальна кількість годин	120 год.	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота)	-	
Форма контролю	іспит	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки	2 курс	-
Семестр	4	-
Лекційні заняття	30 год.	-
Практичні, семінарські заняття	15 год.	-
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	75 год.	-
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання:	3	-

2. Мета і завдання дисципліни

Мета вивчення дисципліни – формування у майбутнього фахівця теоретичних знань та практичних навиків з питань формування цін на продукцію, зокрема розуміння основних засад методики розрахунку цін та аналізу ціноутворюючих чинників, знання законодавчо-правових актів у цій сфері, тощо.

Завдання дисципліни полягає в розкритті проблем:

- теоретичні основи ціноутворення;
- законодавчо-правове регулювання ціноутворення;
- організаційно-економічний механізм ціноутворення;
- характеристика методів регулювання формування цін в Україні;
- види цін та їх класифікація;
- ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК;
- удосконалення системи ціноутворення на сільськогосподарську продукцію;
- моніторинг та контроль за цінами.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

- основні теорії вартості, поняття ціни, трансформацію категорій «ціна» і «витрати»,
- функції, види ціни, її складові, сучасний рівень цін на сільськогосподарську продукцію,
- сутність поняття еластичності попиту,
- світовий досвід, вітчизняну практику регулювання ціноутворення,
- законодавчо-нормативні акти щодо ціноутворення в Україні на сучасному етапі,
- методи формування ціни,
- взаємозв'язок ціноутворення з інфляцією, паритет (диспаритет) цін,
- зв'язок ціни із якістю продукції;
- значення системи цінового моніторингу,
- порядок здійснення контролю за цінами та відповідальність за порушення у сфері встановлення і застосування цін.

вміти:

- визначати рівноважну ціну, еластичність попиту за ціною товарів та доходами населення,
- розраховувати закупівельну, оптову, роздрібну ціну, паритетну ціну, ціни «франко...»,
- аналізувати структуру роздрібною ціни, структуру витрат,
- здійснювати розрахунки інтервенційних цін за конкретних умов,
- визначати економічну ефективність випуску продукції більш високої якості, розмір штрафу за відповідні порушення дисципліни цін.

3. Програма та структура навчальної дисципліни:

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	тижні	усьо го	у тому числі				
			л	п	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль №1. Теоретичні основи ціноутворення							
Тема 1. Основні теорії ціноутворення. Теорія попиту і пропозиції	1-2	12	4	2			6
Тема 2. Еластичність попиту і пропозиції	3	9	2	1			6
Тема 3. Види цін та їх класифікація	4-5	11	4	1			6
Тема 4. Державне регулювання процесів ціноутворення в Україні.	6	9	2	1			6
Тема 5. Світовий досвід державного регулювання цін.	7	11	2	1			8
Разом за змістовим модулем 1	52		14	6			32
Змістовий модуль №2. Формування цінової політики підприємства							
Тема 6. Структура ціни. Витрати, прибуток та інші елементи ціни.	8-9	12	4	2			6
Тема 7. Основні методи ціноутворення	10	10	2	2			6
Тема 8. Стратегії ціноутворення	11	9	2	1			6
Тема 9. Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК	12	9	2	1			6
Разом за змістовим модулем 2	40		10	6			24
Змістовий модуль №3. Ціноутворення в інформаційній економіці							
Тема 10. Основи біржового ціноутворення.	13	9	2	1			6
Тема 11. Особливості ціноутворення в за умов цифровізації	14	10	2	1			7
Тема 12. Моніторинг та контроль цін	15	9	2	1			6
Разом за змістовим модулем 2	28		6	3			19
<i>Усього годин</i>	120		30	15			75

4. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	-
2.		-
3.		-

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль №1. Теоретичні основи ціноутворення		
1	Ринкове ціноутворення: попит, пропозиція, ринкова рівновага.	2
2	Еластичність попиту і пропозиції, розрахунок коефіцієнтів еластичності. Види цін, розрахунок цін-франко	2
3	Державне регулювання цін в Україні та світі	2
Змістовий модуль №2. Формування цінової політики підприємства		
4	Формування ціни, її структура	2
5	Основні методи ціноутворення.	2
6	Цінові стратегії. Ціноутворення і проблеми еквівалентності обміну в АПК	2
Змістовий модуль №2. Особливості ціноутворення в інформаційній економіці		
5	Тема 10. Основи біржового ціноутворення	2
6	Тема 11. Особливості ціноутворення в за умов цифровізації	2
7	Тема 12. Моніторинг та контроль цін	1
	Всього	15

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Не передбачено робочим навчальним планом	
2.		
3.		

7. Контрольні питання для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Дайте визначення ціни за ринковим підходом.
2. Вкажіть класичне визначення ціни.
3. Назвіть основні функції ціни в умовах ринкової економіки.
4. Які завдання виконує обліково-вимірвальна функція ціни?
5. Які завдання виконує стимулююча функція ціни?
6. Які завдання виконує розподільча функція ціни?
7. Сформулюйте основний принцип ціноутворення в умовах ринку.
8. Чому і в умовах ринкової економіки необхідно поєднувати вільне ціноутворення з елементами його державного регулювання?
9. Який графічний вигляд має дія закону попиту–пропозиції?
- 10.Що означає поняття еластичності попиту за ціною?
- 11.Назвіть класифікаційні фактори цін.
- 12.Назвіть основні види цін в залежності від сфер товарного обслуговування.
- 13.Як диференціюють ціни за територією поширення?
- 14.Як розділяються ціни за часом дії?
- 15.Як диференціюються ціни щодо порядку відшкодування покупцем витрат по доставці продукції?
- 16.На які види ціни поділяються з врахуванням міри впливу держави на процес ціноутворення?
- 17.Вільні ціни та їх різновиди?
- 18.Дайте загальну характеристику біржовим цінам.
- 19.Які ціни називаються регульованими?
- 20.Назвіть основні складові роздрібною ціни.
- 21.Охарактеризуйте виробничу собівартість та повну собівартість.
- 22.Перелічіть основні статті витрат у рослинництві і тваринництві.
- 23.Чому важливо аналізувати структуру роздрібною ціни?
- 24.Під впливом яких факторів формується цінова стратегія продавця?
- 25.Охарактеризуйте основні напрями цінової політики продавців.
- 26.Проаналізуйте витратну чи ціннісну модель ціноутворення.
- 27.Для чого розраховують точку беззбитковості?
- 28.Що розуміють під поняттям «світова ціна» ?
- 29.Які види світових цін вам відомі?
- 30.Розкажіть про трансфертне ціноутворення?
- 31.Яким чином світові ціни впливають на ціни внутрішнього ринку?
- 32.Що означає аббревіатура ІНКОТЕРМС?
- 33.Які головні питання зовнішньоторгівельних угод регулює Інкотермс - 2010?
- 34.Які умови поставок ви знаєте?
- 35.Що означає аббревіатура терміну EXW, згідно умов поставок за Інкотермс-2010?

36. Які види інфляції вам відомі?
37. За яких показників інфляція вважається помірною?
38. Які чинники спричиняють інфляцію?
39. Чим спричинено явище диспаритету цін?
40. Яким чином визначають паритет (диспаритет) цін?
41. Формула для розрахунку паритетної ціни.
42. Досвід США у визначенні паритетних цін.
43. Які шляхи подолання диспаритету цін на с.г. продукцію та промислову продукцію, спожиту сільським господарством?
44. Основні вимоги СОТ, щодо застосування програм державної підтримки?
45. Які найпопулярніші методи регулювання ринку застосовують більшість країн світу?
46. Охарактеризуйте основні положення діючої редакції Закону України “Про ціни та ціноутворення”.
47. В чому полягає суть цінового регулювання відповідно до Закону України “Про державну підтримку сільського господарства України”?
48. Охарактеризуйте особливості ціноутворення на аграрну продукцію за галузевими законами, діючими на сучасному етапі розвитку економіки України.
49. Дайте визначення державної аграрної фінансової інтервенції та вкажіть цілі її застосування.
50. Що таке державна аграрна товарна інтервенція, які цілі її застосування?
51. В яких випадках держава запроваджує товарні або фінансові інтервенції?
52. Охарактеризуйте методику визначення мінімальної та максимальної інтервенційних цін на агропродукцію згідно з Законом України “Про державну підтримку сільського господарства”.
53. Що таке ціновий моніторинг та його значення.
54. На які державні органи в Україні покладені повноваження контролю за цінами?
55. Підстави для застосування санкцій за порушення державної дисципліни цін.
56. Назвіть найбільш розповсюджені порушення у сфері ціноутворення.
57. Що є підставою для штрафних санкцій?
58. Які штрафні санкції передбачаються за порушення державної дисципліни цін?
59. Здійснення Антимонопольним комітетом України контролю за правомірністю призначення цін підприємствами-монополістами.
60. Як класифікуються цінові порушення з огляду антимонопольного законодавства?
61. В якому випадку настає кримінальна відповідальність за порушення встановленого порядку ціноутворення?

Зразки завдань для підсумкової атестації

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
<p>ОС «Бакалавр» Освітня програма – 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</p>	<p>Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності 2020/2021 навч. рік</p>	<p>ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № _____ з дисципліни Ціна і ціноутворення</p>	<p>Затверджую Зав. кафедри _____ д.е.н., проф. Ільчук М.М. 14.05.2020 р.</p>
Екзменаційні питання			
<p>1. Теоретичне питання. Класифікація методів державного цінового регулювання.</p>			
<p>2. Задача. Крива попиту на товар описується таким рівнянням: $D = 600 - 2P$, крива пропозиції $S = 300 + 4P$. Знайдіть рівноважну ціну та рівноважний обсяг на ринку. Розрахуйте обсяг надлишку (дефіциту) при ціні 20 грн та при ціні 60 грн.</p>			
Тестові завдання			
<p>1. Ціна франко-станція відправлення передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> Витрати по доставці на станцію відправлення Витрати по відвантаженні у вагон на станції відправлення Витрати по доставці до станції призначення Витрати по відвантаженні у вагон на станції призначення 			
<p>2. Вставте потрібне слово: Основним принципом ціноутворення в умовах ринку є поєднання вільного ціноутворення з елементами _____ регулювання</p>			
<p>3 Як називаються правила тлумачення торговельних термінів у зовнішній торгівлі?</p>			
<p>4. Якщо зниження ціни на товар 2% призводить до зростання обсягу попиту на нього на 3%, то це попит:</p> <ol style="list-style-type: none"> нееластичний; еластичний; одиночної еластичності; абсолютно еластичний 			
<p>5. Яким Законом передбачено функціонування в Україні заставних цін</p> <ol style="list-style-type: none"> «Про ціни й ціноутворення» «Про державну підтримку сільського господарства України» «Про захист економічної конкуренції» «Про товарну біржу» 			
<p>6. Оптово-відпускна ціна це</p> <ol style="list-style-type: none"> Витрати + торгова надбавка Витрати + прибуток Оптова ціна + ПДВ Оптова ціна (-) мінус ПДВ 			
<p>7. Назвіть державний орган згідно Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», який повинен здійснювати інтервенційні операції на аграрному ринку в Україні</p>			
<p>8. На який із вказаних державних органів покладено здійснення контрольно-наглядових функцій щодо ціноутворення в Україні:</p> <ol style="list-style-type: none"> Міністерство внутрішніх справ Антимонопольний комітет України Антикорупційне бюро України Міністерство юстиції 			
<p>9. Закон попиту передбачає, що:</p> <ol style="list-style-type: none"> перевищення пропозиції над попитом викликає зниження ціни; якщо доходи споживачів зростають, то вони купують більше товарів; крива попиту має позитивний нахил; коли ціна товару знижується, то обсяг покупок зростає. 			
<p>10. Яким Законом передбачено функціонування в Україні заставних цін</p> <ol style="list-style-type: none"> «Про ціни й ціноутворення» «Про державну підтримку сільського господарства України» «Про захист економічної конкуренції» «Про товарну біржу» 			
<p>11. Порушення вимог, щодо формування, встановлення та застосування державних регульованих цін викличе:</p> <ol style="list-style-type: none"> вилучення необґрунтовано одержаної виручки та штраф у розмірі 100 відсотків необґрунтовано одержаної виручки; штраф у розмірі 100% вартості реалізованих товарів штраф у розмірі 100 неоподатковуваних мінімумів громадян штраф у розмірі 200 неоподатковуваних мінімумів громадян 			

8. Методи навчання

Під час навчального процесу застосовуються методи активного навчання, які максимально залучають студентів до пізнання нових тем та їх засвоєння, творче рішення конкретних проблем.

Застосовуються технічні засоби: лекційний матеріал подається на слайдовій презентації у програмі Power Point, максимально використовуються можливості Internet під час лекційних, практичних та лабораторних занять.

Курс «Ціноутворення на біржовому ринку» атестований на навчальній платформі НУБіП <https://elearn.nubip.edu.ua/>. Інтернет-технології дають можливість інтегрувати в електронний навчальний курс різні електронні елементи, які сприяють ефективному засвоєнню нового матеріалу та формуванню позитивної мотивації до навчання. Такі елементи (як відео ролики, анімації, ілюстровані графіки і схеми, оригінальні тести, посилання на інтернет-ресурси, всілякі інструменти для спілкування, співпраці та обміну повідомленнями) використовуються в даному курсі.

Для активізації роботи студентів застосовуються реальні бізнес-кейси, професійні ситуації, та оперативна інформація з різноманітних Internet-джерел. Такими інформаційними джерелами є цінкові дані офіційної статистики, Мінагрополітики, Держзовнішінформу, трейдерських компаній, консалтингових агенцій, а також біржові котирування на Чиказької товарній біржі (CBOT), Паризькій біржі (MATIF), Аграрній біржі України, Українській біржі, тощо.

7. Форми контролю

Контроль роботи студентів здійснюється згідно «Положення про екзамени і заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» з доповненнями від 27.12.2019 р., протокол №5.

Видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи. Об'єктом поточного контролю знань є: усні доповіді, результати бліц-опитувань, тестувань на семінарських заняттях; розв'язування задач на практичних заняттях; відвідування лекцій та активність на них; виконання модульних контрольних робіт та завдань для самостійного опрацювання.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля.

Після кожного змістового модуля проводиться контрольний захід у вигляді модульної контрольної роботи з метою перевірки рівня

засвоєння матеріалу студентами. Виконання модульних контрольних робіт є *обов'язковим* заходом рубіжного зрізу знань студентів, який дозволяє викладачеві зорієнтуватися в напрямках та формах подальшої роботи та викладання дисципліни. Студентам, цей захід допомагає закріпити знання певного змістового модуля та накопичити бали.

В якості самостійної роботи студенти виконують наукові проекти, виконання яких демонструє рівень попередніх знань, кругозору студента та засвоєння отриманих знань з даної дисципліни.

Об'єктом контролю знань студентів під час підсумкової атестації є результати виконання письмових екзаменаційних завдань. До під час підсумкової атестації допускаються лише ті студенти, які виконали навчальний план з дисципліни та набрали необхідну кількість балів.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання студентів відбувається згідно «Положення про екзамени і заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України» з доповненнями (протокол №5 від 27.12.2019 р.).

Рейтинг студента із засвоєння дисципліни $R_{\text{Дис}}$ (100 балів) визначається, як сума рейтингу з атестації $R_{\text{ат}}$ (30 балів) та рейтингу з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (70 балів)

$$R_{\text{Дис}} = R_{\text{ат}} + R_{\text{нр}}$$

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1.

Співвідношення між національними оцінками і рейтингом здобувача вищої освіти

Оцінка національна	Рейтинг здобувача вищої освіти, бали
Відмінно	90 – 100
Добре	82-89
	74-81
Задовільно	64-73
	60-63
Незадовільно	35-59
	0-34

11. Методичне забезпечення

1. Панкратова Л.Л. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Ціна і ціноутворення» / Л.Л. Панкратова – К.: Компринт, 2017. – 53 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.nubip.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/4633>
2. Електронний навчальний курс «Ціна і ціноутворення», автор Л.Л. Панкратова <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1937>, Протокол атестації №3 від 07-13.11.2018.

10. Рекомендована література

Основна

1. Колесников О. В. Ціноутворення. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 144 с.
2. Стасіневич С.А. Ціна і ціноутворення: навч. посібник – К.: ЦП"КОМПРИНТ", 2013. – 230 с.
3. Шпичак О.М., Стасіневич С.А., Боднар О.В. Ціна і ціноутворення на агропродовольчу продукцію. Навчальний посібник. – К.: ННЦ ІАЕ, 2019. – 238 с.
4. Шкварчук Л.О. Ціни і ціноутворення: Навч. пос. – К.: Кондор – 2015. – 214с.
5. Шалева О. І. Електронна комерція. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2018. – 216 с.

Допоміжна

6. Боднар О. В. Наукові аспекти моніторингу цін і витрат на продукцію рослинництва // Управління розвитком, 2016. №2 (184), с. 108-115.
7. Дяченко, Ю. А. Нормативно-правове забезпечення ціноутворення на сільськогосподарську продукцію. *Причорноморські економічні студії*, 2017, 13 (2): 34-38.
8. Гуда, Н. Е. Економічна суть ціни та ціноутворення в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Економіка та держава*, 2019, №5, С. 106-110.
9. Кулага, Е. Правові аспекти державного регулювання ціноутворення в Україні. *Підприємництво, господарство і право*, 2017, 6: 158-162.
10. Наторіна, А. О. Ландшафт традиційного ритейлу в умовах цифровізації. *Економічний форум*, 2018, 3: 130-133.
11. Панкратова Л.Л. Структурні особливості формування цін на молоко в продовольчому ланцюгу. *Економіка і прогнозування*. 2018. №3. с.116-123.
12. Панкратова Л.Л. Витрати на виробництво молока як чинник його конкурентоспроможності. *Економіка АПК*. 2019. № 8. с. 46–52.

13. Панкратова Л.Л. Функціонування та розвиток ринку молока в Ізраїлі. Науково-практичне видання. К. : ННЦ ІАЕ, 2014. – 40 с.
14. Подлевська, О. М. Принципи ціноутворення в електронній комерції. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування*, 2019, 1 (65): 311-317.
15. Риндін-Баранов С.С., Романчик Т.В. Аналіз методичних положень щодо формування цін. *Економіка*. 2019. № 1 (2).
16. Чичуліна, К. В. Конспект лекцій з дисципліни «Ціни і ціноутворення». 2017.
17. Шпичак О.М. Проблеми ціноутворення в контексті купівельної спроможності населення та інфляційних процесів . *Економіка АПК*. 2016. № 6. С. 59
18. Шпичак О.М. Економіко-організаційні неузгодженості взаємовідносин у продуктових ланцюгах в умовах інфляційно-девальваційних процесів: напрями врегулювання . *Економіка АПК*. 2015. № 6 - С. 85-90.

13.Інформаційні ресурси

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. URL: www.rada.gov.ua
2. Податковий кодекс України № 2755 -VI від 2 грудня 2010 р. URL: www.rada.gov.ua.
3. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1877-IV. URL: www.rada.gov.ua.
4. Про захист економічної конкуренції: Закон України №2210-III від 11 січня 2001р. URL: www.rada.gov.ua
5. Про товарну біржу: Закон України № 1956-XII від 10 грудня 1991 р. URL: www.rada.gov.ua.
6. Про природні монополії: Закон України від 20 квітня 2000 р. / [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.rada.gov.ua
7. Про ціни і ціноутворення: Закон України № 5006 -VI від 21 червня 2012 р. URL: www.rada.gov.ua
8. CME-group. URL: www.cmegroup.com/
9. Аграрна біржа. URL: www.agrex.gov.ua
10. УкрАгроКонсалт. URL: <http://www.ukragroconsult.com>
11. Міністерство аграрної політики і продовольства. URL: www.minagro.gov.ua
12. Верховна Рада України. URL: www.rada.gov.ua
13. Державний комітет статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua
14. Українська біржа. URL: www.ux.ua